

Gevaren kwartsstof op de bouw onderschat

Een onbekend gevaar en vooral daardoor waarschijnlijk niet vaak gecontroleerd. Een veroordeling voor fout omgaan met kwartsstof is dan ook een zeldzaamheid. Toch horen bouwwereld en toezichthouders te weten dat deze stof net zo gevaarlijk is voor mens en milieu als asbest.

Frans Mulder, milieuspecialist van Politiemilieudienst van de regiopolitie Utrecht, staat in den lande te boek als asbestexpert. Hij komt daarom nogal eens op bouwplaatsen en sloopwerken. Dat het uitslijpen van voegen in een muur linke soep is, was ook voor Mulder een grote verrassing. „Ik had geen idee, eerlijk gezegd.” De agent stuitte op het gevaar van kwartsstof terwijl hij in de Utrechtse wijk Zuilen op iets heel anders lette. In Zuilen werden 368 woningen gerenoveerd en vooraf stond vast dat de daken van die huizen behoorlijk vervuild waren door de neerslag van roet- en metaaldelen

van nabijgelegen metaalverwerkende bedrijven. „Er waren gezondheidsproblemen in die wijk.” En omdat de woningen tijdens de renovatie ook werden bewoond, besloot de milieupolitie samen met de Arbeidsinspectie extra te letten op een juiste afvoer van 'dakstof': het neergeslagen en verzamelde roetstof onder de dakpannen. Daarvoor golden in het bestek speciale voorwaarden.

Stofwolken

Tijdens de controle van het op de juiste manier verzamelen en afvoeren van dakstof, zagen Anja van Weezel van de

Arbeidsinspectie en politiemann Mulder dat het uitslijpen van muurvoegen gebeurde in enorme stofwolken. „Ik zag er geen kwaad in. Van Weezel zei echter meteen dat dit foute boel was. Zo'n stofwolk is kankerverwekkend.” In dit geval was het niet alleen de bouwvakker die zijn gezondheid onnodig op het spel zette; omdat de kieren in de woningen niet waren afgeplakt, kwam er ook veel slijpstof in de huizen terecht. „En daar woonden de mensen gewoon.” De Arboret schrijft voor dat het stof dat vrijkomt bij het slijpen meteen wordt afgezogen. Die eis was ook opgenomen in het zogenoemde Veiligheid & Gezondheidsplan (doorgaans aangeduid als V&G). Dat verplichte plan bij grote bouwwerken was vooraf goedgekeurd door de vergun-

Foto rechts: Frans Mulder: „De bouwvakker is de afgelopen jaren goed geïnformeerd over kwarts.”

Foto links: Zo hoort het: voegen slijp je met een slijpschijf die is gekoppeld aan een stofzuiger.

ningverlener en opdrachtgever. De uitvoerder werd geacht toe te zien op uitvoering van de gezondheidseisen. „Naast de verplichting van een stofzuiger had er ook steigergas moeten worden aangebracht.” Zowel de hoofdaannemer als de onderaannemer die het slijpen uitvoerde vertelden het V&G-plan niet te hebben gelezen. Vanwege de slechte arbeidsomstandigheden, (artikel 32) van de Arbowet en het gevaar voor anderen (artikel 10) legde de Arbeidsinspectie het werk meteen stil.

Respirabel stof

Het ingrijpen zorgde ervoor dat er meteen slijpinstallaties met een afzuigstelsel naar de bouwplaats kwamen, maar dat was voor Mulder niet voldoende. „Er woonden nog mensen. Vooral ouderen. Bij één huis stonden ze bijvoorbeeld te slijpen met de voordeur open. Kwarts is een respirabel stof. Dat wil zeggen dat de schadelijke stofdeeltjes zo klein zijn dat ze ondanks de afweermechanismen in ons lichaam bij inademing toch in je longen komen. Voor ons was dit ernstig genoeg om proces-verbaal op te maken.” Voor milieupolitie en Arbeidsinspectie speelde mee dat in de vakbladen voor de bouwwereld regelmatig is geschreven over het omgaan en milieuveilig afvoeren van dergelijke stoffen. „Ik wist het niet”, zegt politieman Mulder, „maar de bouwvakker is de afgelopen jaren wel goed geïnformeerd.”

Stoflengen

Op basis van de genomen monsters kwam het Nederlands Forensisch

Instituut (NFI) ook tot de conclusie dat de gemeten concentraties kwartsstof en respirabel stof altijd de wettelijk grenswaarden zullen overstijgen als er geen beschermende maatregelen zijn getroffen. Dat kan bij landuriger blootstelling stoflengen en longkanker veroorzaken. Wat betreft de bewoners in de wijk Zuilen concludeert het NFI dat de hoeveelheid respirabel stof in de lucht en de duur van het werk enige gezondheidsschade kan hebben veroorzaakt. Meestal zal dat een tijdelijke irritatie aan de luchtwegen zijn. 'Maar korte blootstelling aan hoge concentraties kan ziektes als astma en hart- en vaatziekten verergeren. Zieke mensen kunnen hierdoor enkele dagen tot maanden eerder komen te overlijden', aldus de rapportage.

Eén huis tegelijk

Los van de bevindingen van het NFI was de juridische onderbouwing van het proces-verbaal volgens Mulder geen probleem. De gevaarlijke stof valt bij Eural in de categorie 'overig bouw- en sloopafval dat gevaarlijke stoffen bevat'. In de Arbowet komt siciliumoxide (de chemische aanduiding voor kwarts) voor op de lijst kankerverwekkende stoffen. Mulder pakte hoofdaannemer en uitvoerder aan op artikel 173a en b Wetboek van Strafrecht (het opzettelijk en wederrechtelijk in de lucht brengen van gevaarlijke stoffen voor de gezondheid) en op artikel 10.2 van de Wet milieubeheer: het ontdoen of in de bodem brengen van gevaarlijke stoffen.

De hoofdaannemer kreeg nog een proces-verbaal op de mat, want ook de verwerking van het minstens zo schadelijke dakstof gebeurde niet veilig genoeg. De opdrachtgevende Woningcorporatie en de vergunningverlener hadden bij de aanbesteding geëist dat per huis de dakpannen zouden worden weggehaald en schoongemaakt en dat het stof op het dakbeschot ook per huis zou worden schoongezogen. Het dakstof moest worden opgevangen in plastic zakken en worden afgevoerd als gevaarlijk afval.

In het werkplan was berekend dat er op die manier maximaal drie huizen per dag konden worden schoongemaakt. De voortgang zat echter tegen en meerdere huizen werden daarom tegelijk dakpanvrij gemaakt. „De stofzuiger kwam er ook niet meer aan te pas. Er liep iemand met een bezem op het dak en hij veegde het stof alle kanten op.” Ook hier onderzocht het NFI de genomen monsters en was de conclusie 'zwaar kankerverwekkend'. Het verbaast Mulder dat bij het toezicht op de renovatie niemand heeft gemerkt dat de regels van aanbesteding en vergunning werden overtreden. Beide bouwbedrijven zullen nog dit jaar voor de rechtbank in Utrecht verschijnen. Het vonnis melden we in de volgende HandHaving.

Nadere inlichtingen: Frans Mulder, Politie milieudienst regio Utrecht, tel. 033 - 468 94 30, frans-M.mulder@utrecht.politie.nl.

Tekst en foto's: Hans Oosterhof